

ÁPOLÁSTÖRTÉNET

50. jubileumát ünnepli a Semmelweis Egyetem Egészségtudományi Kar – Ahogy elkezdődött! Újpest, Erkel utca 26. Ha a falak mesélni tudnának!

SÖVÉNYI Ferencné, CSÓKA Mária, PERKÓ Magdolna

ÖSSZEFOGLALÁS

Jelen közlemény célja, hogy bemutassa a Semmelweis Egyetem Egészségtudományi Kar fennállásának 50 éves történetét, kiemelve annak múltját, fejlődését és jelentőségét az egészségügyi képzésben. A kézirat visszatekint a Budapest IV. kerület Erkel utca 26 szám alatti épület múltjára és az ott zajló oktatásra, amely generációk életét formálta. Rámutat arra, hogy az intézmény a magyarországi szociális és egészségügyi szakma egyik úttörő helyszíne volt. Kiemeli a képzések folyamatos fejlődését, az első BSc- és MSc-szintű képzések bevezetését, valamint a nemzetközi és hazai szakmai elismerést. A jubileum lehetőséget ad arra, hogy értékeljük a hagyományokat, ugyanakkor felhívja a figyelmet a jövő kihívásaira, mint a képzés minőségének javítása és a szakma presztízsének növelése.

The Semmelweis University Faculty of Health Sciences is celebrating its 50th Anniversary – As it All Began! Újpest, Erkel Street 26. If the Walls could Talk!

SUMMARY

The purpose of this announcement is to present the 50-year history of the Faculty of Health Sciences at Semmelweis University, highlighting its past, development, and significance in health education. The manuscript reflects on the history of the building located at 26 Erkel Street, Budapest, in the 4th district, and the education that has taken place there, shaping generations' lives. It emphasizes that the institution has been a pioneering site in Hungary's social and health professions. The text highlights the continuous development of training programs, the introduction of the first BSc and MSc programs, and the recognition received both nationally and internationally. The anniversary provides an opportunity to evaluate traditions while also drawing attention to future challenges, such as improving the quality of education and enhancing the prestige of the profession.

Levelező szerző

(corresponding author):

SÖVÉNYI Ferencné

E-mail:

sovenyi.ferencne39@gmail.com

Beérkezett: 2025. július 11.

Elfogadva: 2025. szeptember 7.

Hungarian | <https://doi.org/10.55608/nover.38.0136> | www.eLitMed.hu

Ahogy elkezdődött

Az épületek emlékeket őriznek, gyakran mesélnek egy adott korszakról, a bennük történt eseményekről. Az „újpesti Erkel utca 26.” említése során sok egészségügyi szakdolgozó szeme felcsillan, mert vagy így, vagy úgy, de kötődik hozzá. Az idén 50 éves egészségügyi főiskolai képzés jubileuma kapcsán fontosnak tartjuk, hogy visszatekintsünk ennek az épületnek a történetére és az ott folyó egészségtudományi képzésekre, amely ezreknek jelentett szakmai és emberi jövőképet.

Az ember elsősorban a „*mában él*”, így alig törődik az általa „*használt*” intézet múltjával. Ha megkérdeznénk a mai Erkel utca 26. kapuját átlépőket, hogy tudják-e, mikor és mi célból készült ez a szép épület? Van-e régmúltja, és ha van, milyen vagy csak a főiskolai képzés „*jubileumi 50. évére*” tekint vissza, valószínű kevesen tudnák, hogy az Erkel utca 26. nem csupán egy cím, hanem egy időutazás kapuja, egy élő történelem, amely összeköti a múltat a jelennel és biztosítja a jövőt.

Az Erkel utca 26. nem hivatkozható, mégis mesél – ha figyelünk. Olyan emblematisztikus hely, amelynek falai között generációk jöttek-mentek, minden repedés

1–2. ábra. A település hazai megtestesítője: Egyetemi Szociálpolitikai Intézet – Újpest. Forrás: Bánó Marianna, Orvostört Közl, 1983

mögött egy-egy történet lapul. Ha a ház falai beszélni tudnának, elmondanák, hogyan lett Újpest és miként ölelték körbe a múlt örökségei. De mivel a falak némák, meséljünk helyettük mi. Kezdjük a régmúlttal!

Újpest „kisközségtől a Budapest főváros IV. kerületéig”

A mai Budapest IV. kerülete az 1830-as évek elején alakult ki, mint Újpest. Kezdetben kisközség, majd nagyközség és később úgynevezett „rendezett megyei város” volt. 1950. január 1-től és napjainkban is a főváros IV. kerülete.

Egy épület, amelynek falai még ma is büszkén állnak

Az újpesti „settlement” kifejezéssel napjainkban is találkozhatunk, ami valójában az Erkel utca 26-ban létesített Újpesti Főiskolai Szociális Telepre utal.

A „settlement” egy sokoldalú angol kifejezés, amelynek jelentését a szövegkörnyezet határozza meg, valójában a „társadalmiasított” intézményi működési mód egyik legrégebbi előképe. Mai szavainkkal, egyrészt tekinthetjük közösségfejlesztő központnak, másrészt többfunkciós, integrált human közszolgáltató intézménynek. A leghíresebbek a kelet-londoni Toynbee Hall (1884), az Oxford House (1884) és a chicagói Hull House (1889), nálunk pedig az Újpesti Szociális Főiskolai Telep (1912–1949).

A magyarországi settlement történet 1905-ben Kolozsváron kezdődött, ahol az első kísérlet történt egy settlement alapítására, de végül nem jött létre. Ezt követően 1910-ben a Budapest, Vág utcai népház is rövid életű volt, viszont 1912-ben sikeresen megalapították az Újpesti Főiskolai Szociális Telepet, amely úttörő intézmény volt, az „első települési ház” Magyarországon (1. és 2. ábra).

A „településnek” otthont adó épület külső falai még ma is megvannak, bár funkciója – mint majd látni fogjuk – az idők során többször megváltozott. Az Újpesti Főiskolai Szociális Telep a magyarországi szociális munka és szociálpolitika történetében mérföldkőnek számított.

Létrehozásának és működésének szülőatyja dr. Hilscher Rezső volt, aki a településmozgalmi elveket a magyar viszonyokhoz igazította.

A settlement megtorpanása: 1949. január 1.

A második világháborút követő politikai rendszerfordulat (1948) következtében a settlementeknek is leáldozott, betiltották tevékenységüket, majd csak a rendszerváltás idején (1989–1990) indulhatott újra az ilyen irányú gondolkodás.

A két világháború és az azt követő politikai változások mind hatással voltak a ház életére, de a segíteni akarás, elhivatottság soha nem hagyta el a falakat, mert az Erkel utca 26. nemcsak egy épület, hanem egy szellemi központ is volt, amely a nehéz időkben is megőrizte identitását és küldetését.

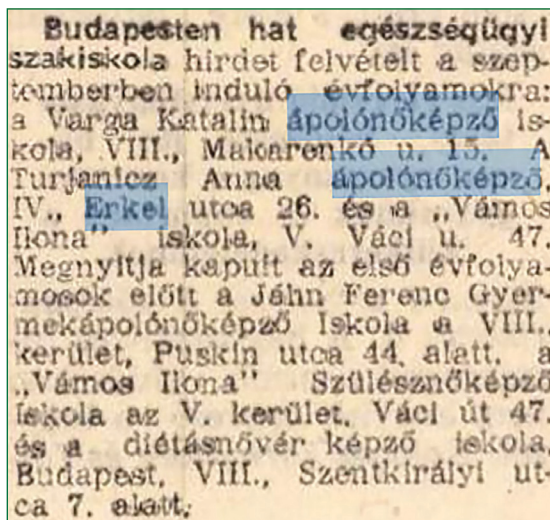
„Turjanicza Anna” Szakképző Iskola, Erkel u. 26.

A megszüntetett settlement intézetben szintén „human tartalmú” programok kezdtek működni. 1949-ben a Szabad Nép folyóirat adta hírül, hogy egy új szakképző iskola „Turjanicza Anna” névvel kezdi meg működését Újpesten, az Erkel u. 26-ban, ahol gyermekgondozónőket, gyermekápolónőket, védőnőket és ápolónőket is képeznek. A napilapok hamarosan hirdették az intézet új programjait is, az első volt – a csak néhány évig működő – gyermekgondozónő-képzés (3. ábra).

3. ábra. Tudósítás az új Turjanicza képzési programról. Forrás: Szabad Nép, 1949. 06. 23. 7. évf. 143. szám

4. ábra. Felvételi hirdetés a budapesti hat egészségügyi szakiskola képzéseire. Forrás: Esti Hírlap, 1957. augusztus 2. évfolyam, 190. szám. 1957. 08. 15.

1949-től az ápolóképzés állami kézbe került és alapjaiban átalakult a korábbi rendszerekhez képest. A hangsúly az egyetemes képzésre, a gyakorlati tudáson alapuló ismeretekre fókuszált. Ezek a programok a Belügyminisztérium, majd az akkori Népjóléti Minisztérium hatáskörébe tartoztak, többször rövid életűek voltak.

**Az egészségügy „különös dátuma”
1950. december 16.**

Ekkor alakult meg az *első önálló Egészségügyi Minisztérium* és lassan egységbe rendeződtek az addig különböző szakminisztériumokhoz tartozó egészségügyi feladatok, közöttük az egészségügyi szakdolgozók képzése is.

A szakképző iskolák közül az „*egyediségűek*”, mint a védőnő (Budapest, Szeged), a gyógytornász, a közegészségügyi-járványügyi ellenőr képzés (Budapest) fokozatosan, közvetlenül a minisztérium irányítása alá kerültek.

Az ápolóképzés viszont az ország több helyén folyt és ezek a képzőhelyek különböző felügyelet alá tartoztak. Egyetlen kivétel volt a „*Turjanicza Anna*” néven működő Erkel utca 26., amelyben ekkor már csak ápolóképzés történt (**4. ábra**).

Érdekességgént meg kell említenünk, hogy volt, aki „*Turjanicza Anna Ápolónőképző Iskolába*” (Budapest Erkel u. 26.) nyert felvételt, de 1956 októberében már az Orvostovábbképző Intézet (OTKI) Egészségügyi Szakiskolájában folytatta tanulmányait ugyanebben az épületben. Akik itt tanultak, még

5. ábra. OTKI Egészségügyi Szakiskolája által kiadott oklevél 1959-ben. Forrás: Sövényi Ferencné híres fiókja

ma is boldogan emlékeznek vissza az akkor is híres „*alma materükre*”.

Ezt a nagy léptékű változást az **5. ábrán** látható oklevéllel prezentáljuk, amelyen már az OTKI bélyegzője van.

Bemutatunk egy 1973-as hirdetményt az OTKI Egészségügyi Szakiskola kétéves általános betegápolói szakképesítést nyújtó képzéséről, amely ezt követően még két évig működött, majd 1975-ben főiskolává alakult (**6. ábra**).

Zárójelben jegyezzük meg, hogy az Orvostovábbképző Intézet (OTKI), mint az orvostovábbképzés első önálló bázisa, ma már nem létező intézmény. Az intézet története ugyan hosszú múltra tekintett vissza, de az Erkel utca 26-hoz csak 1956-tól kapcsolódik.

6. ábra. Az OTKI Egészségügyi Szakiskolájának hirdetménye 1973-ból. Forrás: Sövényi Ferencné híres fiókja

FELVÉTELI HIRDETMENY

Ápolónőképző iskolánkban 1973. szeptember 1-én új évfolyam indul.
A 2 éves iskola általános betegápolói szakképesítést nyújt.

FELVÉTELI FELTÉTELEK:

érettségi, vagy legalább jó rendű általános iskolai bizonyítvány. Az alsó korhatár: 17 év.

A KÉRVÉNYHEZ MELLÉKELENDŐ IRATOK:

születési anyakönyvi kivonat,
a legutóbbi iskolai bizonyítvány,
kimutatás a szülők keresetéről,
a pályára való alkalmasságot igazoló orvosi bizonyítvány,
önéletrajz és két fénykép.
A vidéki tanulóknak kollégiumi ellátást nyújtunk.
A tanulók — tanulmányi eredményüktől függő összegű — ösztöndíjban részesülnek.
A kérvények beadási határideje: 1973. június 1.
Címünk:

**ORVOSTOVÁBBKÉPZŐ INTÉZET
EGÉSZSÉGÜGYI SZAKISKOLÁJA**

1046 Budapest, Erkel u. 26.

Azok a „hatvanas évek”, amikor úgy minden együtt volt

Az évtized első évében megjelent a várva várt 1961. évi III. törvény a Magyar Népköztársaság oktatási rendszeréről. A középfokú oktatási intézményrendszert a szakiskolák, szakmunkásképző iskolák és a középiskolák (gimnázium) alkották.

Mint később a történelem igazolta, az OTKI Egészségügyi Szakiskolája a felnőtt ápolóképzés „fellegvára” lett. Néhány olyan példával erősítjük meg, amelyek meghatározók voltak az ápolóképzés haladására.

Az iskola vezetése a minisztérium szakoktatási osztályának tanácsadó testületébe tartozott, így aktív részese volt a tervezésnek, javaslatok kidolgozásának, kipróbálásának.

1949-től az ápolóképzés már „állami kézbe” került és alapjaiban átalakult a korábbi rendszerekhez képest. A hangsúly az egységes képzésen, magas szintű gyakorlati tudáson volt.

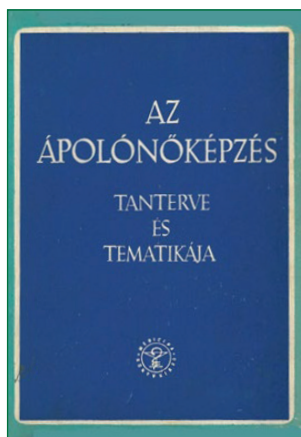
Szinte egy időben készült el az *Egészségügyi Szakiskolák Működési Szabályzata*, az *ápolónőképzés tanterve és tematikája*, valamint a sokat emlegetett dr. Schwarczmán Pál szerkesztette *Ápolástan* könyv első kötete. Együtt volt a *mit, miből, hogyan és a hol*. Az ápolóképzés tantervét és tematikáját az „ápolóképzés bibliájának” fogadtuk el. *A heti óraszám akkor még 48 óra volt*. Csak két kiemelést teszünk: az egyik a képzési idő és annak szerkezete, a másik a tanítókörterm meghatározása (7–9. ábra).

Bár a „duális képzés” kifejezést akkor még nem használták, de a rendszer elemei megegyeztek a mai duális képzés elveivel.

A tanítókörtermi gyakorlatok lefolytatását a 853/24/1954. Eü.M. (II. 2.) rendelet írta elő. Az egyik kitétel szerint „a tanítókörtermi gyakorlat csak abban az esetben felel meg céljának, ha a gyógyintézet a kórházi nővéreket – a tanítókörtermi oktatónővér kivételével – kivonja a tanítókörtermi részből”. Ezt az időszakot az „egy iskola egy kórház”, valamint a „tanító maga is tanul”, avagy „tanítsuk egymást a jövő érdekében” célok jellemezték.

Hogy ezek az elvek milyen mély gyökereket eresztettek, bizonyítják a visszaemlékezők „rövid, de velős” összegző, emlékező sorai. A 10. ábra egy kiemelés

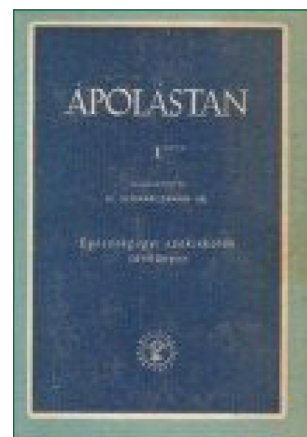
7–9. ábra. Az ápolónőképzés első tanterve és a híres Schwarczmán-féle Ápolástan könyv. Forrás: Sövényi Ferencné saját tulajdona

AZ ISKOLAI ÁPOLÓNŐKÉPZÉS TANTERVE

A képzési idő: 104 hét (2×52 hét)

I. év megoszlása:	
előkészítő időszak	6 hét
általános elméleti szak	18 hét
első klinikai elméleti szak	10 hét
belgyógyászati és sebészeti elméleti-gyakorlati szak	12 hét
tanulmányi szabadság	6 hét
	52 hét
II. év megoszlása:	
második klinikai elméleti szak	13 hét
tanítókörtermi gyakorlati szak	32 hét
tanulmányi szabadság	4 hét
képesítő vizsga előkészület	2 hét
képesítő vizsga	1 hét
	52 hét

10. ábra. Az Erkel utca 26. rövid története. Folyóirat-kiemelés. Forrás: Szakoktatás, 1987 (38. évfolyam, 1-10. szám) 1987. 04. 01. 4. szám

1949-ben új iskola lett Újpesten (IV., Erkel u. 26.) a „Turjanicza Anna” gondozónő, gyermekápolónő majd védőnőképző a szintén szociálpolitikai célokat szolgáló épületben. Később az Orvostovábbképző Intézet Ápolónőképző Iskolájaként működött. (1975-ben megszűnt és a helyén létesült az Orvostovábbképző Egyetem Egészségügyi Főiskolai Kara.) Ebbe az iskolába irányították az újonnan kinevezett szakokatát tapasztalatcserére. Itt folyt az orvos óraadók pedagógiai módszertani, és a szakoktatók ápolástani módszertani továbbképzése.

Koch Mária – Pozsonyi Károlyné Az egészségügyi szakképzés történelme írásából. Úgy is minősíthetjük, mint egy „mini összegzés”.

Az első egészségügyi főiskola megalakítása Magyarországon

Magyarországon az első egészségügyi főiskola 1975-ben nyitotta meg kapuit a hallgatók előtt. A hivatalos cím, a központi igazgatás – negyed évszázadon át – az „örök Erkel utca 26.” maradt, annak ellenére, hogy a feladatai változtak, napjainkban is őrzi ezt az értéket.

Az eredeti tervek szerint a főiskola megalapítását az akkori Semmelweis Orvostudományi Egyetem keretében tervezték az Egészségügyi Minisztériumban. Majd később „szakmapolitikai” döntés miatt került az Orvostovábbképző Intézet (OTKI) keretébe.

Bár a magyarországi orvostovábbképzés hagyománya 1883-ig vezethető vissza, az első önálló intézmény az Orvostovábbképző Intézet (OTKI) volt, amelyet 1955-ben hoztak létre, és 1956. január 1-jén kezdte meg működését a Szabolcs utcai Állami Kórházban (Molnár & Sági, n.d.).

1973-ban az Elnöki Tanácstól „egyetemi rangot” kapott, amivel a korábbi funkciói mellé feladatául kapta a kórházi vezetők továbbképzését is. A Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsa 1973. december 29-én

megjelent 32. számú törvényerejű rendelete kimondta, hogy az Orvostovábbképző Intézet – változatlan (OTKI) elnevezéssel – egyetemi jellegű felsőoktatási intézményként (egyetemi jellegű főiskolaként) az egészségügyi miniszter felügyelete alatt működik, a törvényerejű rendelet értelmében az Orvostovábbképző Intézet karokra tagozódik és a működő karokat a Minisztertanács állapítja meg.

A Minisztertanács 1046/1973. (XII. 29.) számú határozatában kimondta, hogy az egyik az Orvostovábbképző Kar, amely az intézmény eddigi feladatainak megfelelően irányítja az orvosok, fogorvosok, gyógyszerészek továbbképzését, a honvédelmi egészségügyi továbbképzést, valamint biztosítja ezeken a szakokon a szakképzést is, a másik az Egészségügyi Főiskolai Kar, amely 1975. szeptember 2-án kezdte meg működését Orvostovábbképző Intézet Egészségügyi Főiskolai Kar (rövidítve: OTKI EFK) elnevezéssel. Feladata „az egészségügyi szakellátás igényeinek megfelelő számban magas fokú általános és szakműveltségű, főiskolai, illetve felsőfokú intézeti végzettségű egészségügyi szakemberek képzése” (Molnár & Sági, n.d.). Erre – a hűség kedvéért – később még „okkal” visszatérünk.

Jogelőd intézmények „sorsa”

Az első és sokáig egyetlen egészségügyi főiskola több középfokú, „jogelőd” intézmény összevonása és átalakítása után négy nappali (diétásnővér-, gyógytornász-, közegészségügyi-járványügyi ellenőr-, védőnőképző) és három levelező (intézetvezető-, mentőtiszt-, egészségügyi szakoktatóképző) szakon kezdte meg az oktatást 1975 szeptemberében, mint az Orvostovábbképző Intézet Egészségügyi Főiskolai Kara (OTKI EFK) (Molnár & Sági, n.d.).

A három levelező szak más típusú „jogelőd” intézményből került a felsőoktatásba. Ma már kevesen tudják, hogy ezeknek a képzéseknek a „bölcsoje” az – ETI néven ismert – Egészségügyi Szakképző és Továbbképző Intézet volt, ahonnan csak az addig működtetett programok kerültek át és működtek tovább, mint főiskolai programok (11. ábra).

A „vezérkar”

Egy új intézmény új vezetést kíván. Tiszteletből név szerint soroljuk fel az első egészségügyi főiskola szakmai vezetőit:

Igazgató: dr. Károlyi György

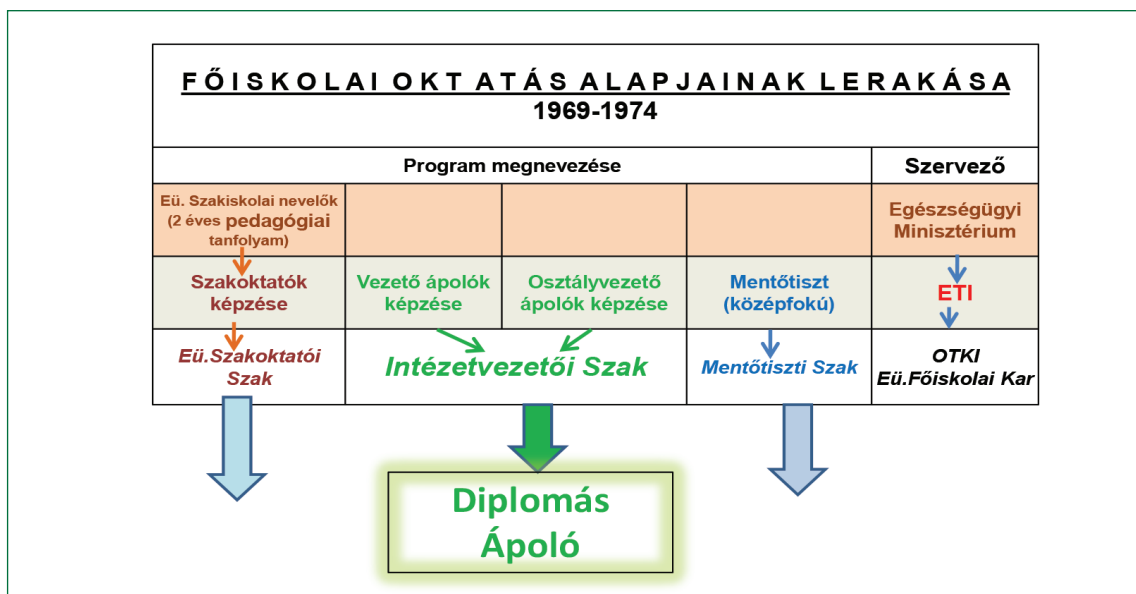
Szakvezetők:

Dr. Jurányi Róbert – Közegészségügyi-járványügyi Ellenőrképző Szak

Dr. László János – dr. Szél Éva – Védőnőképző Szak (Budapest, Szeged)

Dr. Rigó János – Dietetikusképző Szak

11. ábra. Az egészségügyi felsőoktatás egyes levelező alapszakjainak lerakása. Forrás: Sövényi Ferencné saját készítésű ábrája

Dr. Riskó Tibor – Gyógytornászképző Szak
 Dr. Bencze Béla – Mentőtisztképző Szak
 Dr. Székely Lajos – Egészségügyi Szakoktatóképző Szak
 Dr. Mányi Géza – Intézetvezetőképző Szak

12. ábra. OTKI Egészségügyi Főiskolai Kar logója.
 Forrás: Sövényi Ferencné híres fiókja

„Hét szak, hét levél”

Az Egészségügyi Főiskola különböző dokumentumai ezzel a szimbólummal váltak ismertté. A „szimbólum” gyakran összetett jelentéstartalmat képvisel. A három levél a levelező szakokat köti csokorba, a különálló levelek a négy nappali szak „egyediségét” szemlélteti (12. ábra).

Az első tanévnyitó

Az Egészségügyi Főiskolai Kar első tanévnyitója és a hallgatók eskütétele 1975. szeptember 2-án „rangos képviselőkkel” a Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem aulájában történt (13. és 14. ábra) (Molnár & Sági, n.d.).

A múlt rendezése, avagy „felsőfokból is főiskola”

Mint előzetesen utaltunk rá, visszatérünk erre a kérdésre, most ezt a jogszabályok bemutatásával tesszük (15. ábra).

Mint olvasható, a Minisztertanács határozata értelmében az első négy szakon a képzés csak nappali formában történt, három évig tartott és „főiskolai oklevél” megszerzését tette lehetővé. A másik három szakon csak

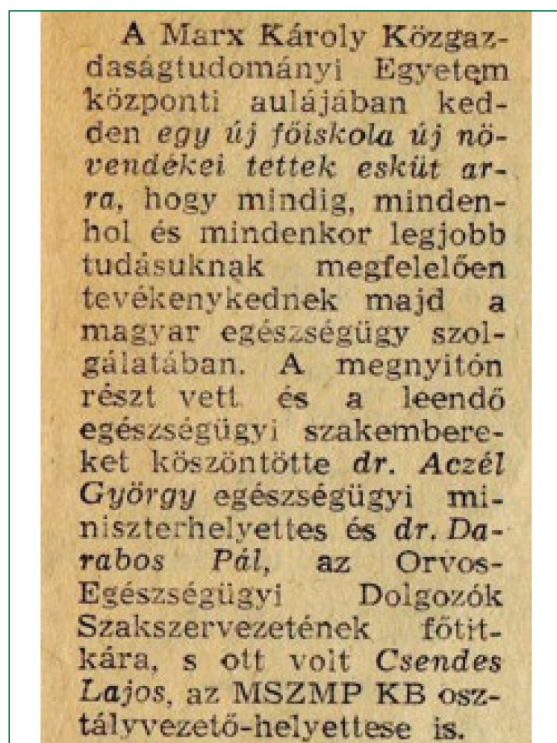
levelező képzés folyt, két évig tartott és „csak” a szakiránynak megfelelő „felsőfokú” intézeti oklevél megszerzését tette volna lehetővé.

Ez a „kettős megítélés jogszabályi tükré” igen nagy el-lenállást váltott ki, különösen a Magyar Kórház Szövetség Ápolási Szakbizottsága részéről. A szakbizottság akkori vezetői beadvánnyal fordultak a minisztérium

13. ábra. Egészségügyi Főiskolai Kar első tanévnyitója 1975. szeptember 2-án. Forrás: <https://semmelweis.hu/az-egyetemrol/az-egyetem-tortenete/>

14. ábra. Híradás az Egészségügyi Főiskolai Kar első tanévnyitójáról. Forrás: Népszava, 1975. 09. 02.

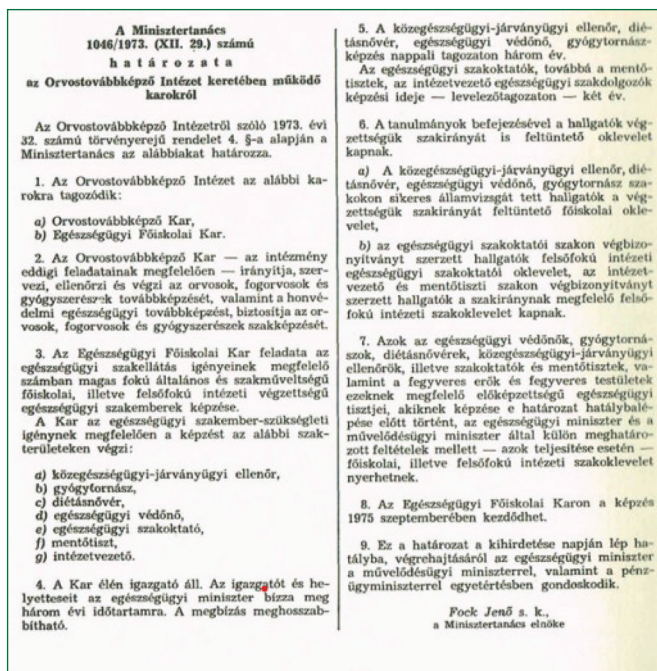
felső vezetéséhez, hogy módosítást kezdeményezzenek a határozati javaslat azon részével kapcsolatban, ahol csak „felsőfokú” intézeti oklevelet adtak volna ki.

Indoklásul megfogalmazták, hogy nem lehet alacsonyabb szintű végzettsége azoknak, akik mások munkáját vezetik, irányítják, szervezik, ellenőrzik – *intézetvezető* –, akik oktatást és képzést végeznek – *egészségügyi szakoktató* – és azoknak, akik orvos irányítása nélkül mentést végeznek, katasztrófák felszámolásában vesznek részt – *mentőtisztek*.

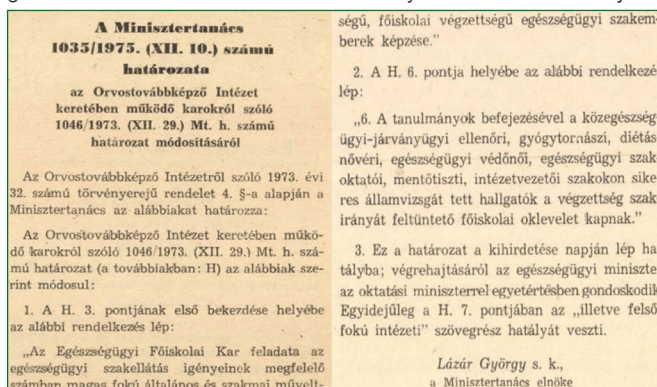
A módosítási javaslat indoklásával az Egészségügyi Minisztérium felső vezetése egyetértett és a Minisztertanács igencsak megkésve (két év elteltével!), az 1035/1975. (XII. 10.) számú határozata elvégezte a módosítást és egységesen főiskolai oklevél kiadását rendelte el. Így állt elő az a „helyzet”, hogy aki 1975. szeptemberben felvételt nyert valamelyik levelező szakra, „karácsonyi ajándékként” már főiskolai hallgató volt az Orvostovábbképző Intézet Egészségügyi Főiskolai Karán (**16. ábra**).

A két szakminiszter a 13/1976. (IX. 14.) számú EüM OM együttes rendelete kiegészítő képzést határozott meg a jogelőd intézmények valamelyikében korábban végzetek számára, amely lehetővé tette az egészségügyi szakiskolai végzettségük alapján főiskolai képesítés megszerzését. A kiegészítő ta-

15. ábra. A Minisztertanács határozata a megszerezhető végzettségekről. Forrás: Sövényi Ferencné híres fiókja

16. ábra. A Minisztertanács határozata az egységes végzettségekről mind a hét szakon. Forrás: Sövényi Ferencné híres fiókja

nulmányokat hét éven belül kezdhették meg a szakképesítésük szakirányának megfelelő szakon egy előzetes tudásfelmérés és elismerés alapján. Meghatározott tantárgyból letett vizsgát, elfogadott szakdolgozatot, majd sikeres államvizsgát követően főiskolai oklevelet szerezhettek mind a hét szakon. Ez a nálunk kevésbé ismert értékelési módszer a **PLAR (Prior Learning Assessment Recognition)** nemzetközi szinten gyakran alkalmazott eljárás. Ez a kiegészítő képzési forma körülbelül egy évtizeden át működött.

Az „első” egészségügyi főiskola neve és címe – Orvostovábbképző Intézet Egészségügyi Főiskolai Kar, benne az „Erkel u. 26” – megalakulása után hamarosan bekerült a „tudomány házába” is. A „tudo-

mány háza” lehet egy szimbolikus kifejezés az oktatás, kutatás, felfedezés és a tudományos élet színterére, egy „intellektuális tér”, ahol a tudás lakik, esetünkben ez az „Egészségügyi Főiskola, Erkel u. 26.”.

Kitaposatlan úton ... Elsőként Magyarországon: diplomás ápolóképzés

Mintegy másfél évtizedes késéssel, az első igazi áttörést az ápolói munka jobbá tétele és a hivatás presztízisének emelése érdekében az ápolóképzés főiskolai rangra emelése jelentette. A diplomás ápolóképzés első tantervének elkészítésével elindult egy olyan innováció, amelynek eredményeként megvalósult a felsőoktatási ápolóképzés, és a nem orvosi szakemberek számára is lehetővé vált a PhD fokozat megszerzése.

Kitaposatlan útra lépett az Orvostovábbképző Egyetem (OTE) Egészségügyi Főiskolai Kara 1989-ben, amikor elindította a magyarországi négyéves diplomás ápolóképzést *levelező*, majd 1990-ben *nap-pali* tagozaton. Ekkor Nosza Magdolna az ápolási csoport főiskolai docensének a vezetésével vált valóra az ápolóknak az a több évtizedes törekvése, hogy felsőoktatási végzettség is demonstrálja szakmai önállóságukat és a munkavégzésükhöz szükséges speciális felkészültség színvonalát. Ez volt az első lépés, amely elvezethet egy jobb, színvonalasabb, individualizáltabb ápolási rendszer megvalósulásához.

1993. szeptember 1-jén az OTE névadó ünnepség keretében felvette a *Haynal Imre Egészségtudományi Egyetem* (rövidítve: HIETE) nevet, amelyet 1999. december

31-ig viselt. A főiskola neve *Haynal Imre Egészségtudományi Egyetem Egészségügyi Főiskolai Karra* (rövidítve: HIETE EFK) változott, amelynek 1994-ben 147 oktatója és 1296 hallgatója volt. Az első levelező diplomás ápolói évfolyam hallgatói 1993-ban, a nap-pali tagozat hallgatói 1994-ben végeztek (**17. ábra**).

Ezzel szinte párhuzamosan ismét napirendre került a főiskola orvosi egyetemhez tartozásának kérdése. Végül az Egészségügyi Főiskolai Kar Kari Tanácsa 1994 decemberében nyilvánította ki szándékát a Semmelweis Orvostudományi Egyetemhez (SOTE) történő integrálódásról (Molnár & Sági, n.d.).

„A SOTE vezetése támogatón fogadta a kezdeményezést, viszont az akkor már Haynal Imre Egészségtudományi Egyetem (HIETE) Egyetemi Taná-

17. ábra. Az első nappali tagozaton végző diplomás ápolók a gyakorlati záróvizsga után, 1994. Forrás: <https://semmelweis.hu/az-egyetemrol/az-egyetem-tortenete/>

18. ábra. Egészségügyi Főiskolai Kar új épülete a Vas utca 17-ben. Forrás: <https://semmelweis.hu/etk/> (Elérhető: 2025. 07. 06.)

csa nem döntött a kar elbocsátásáról, ehelyett együttműködési megállapodásra törekedett a SOTE-val. A kar erőfeszítéseiből nagyban hozzájárult az országgyűlés azon célkitűzése, hogy törvényt módosításában szorgalmazza az intézményi integrációt és az együttműködések egyszerűsítését.” (Molnár & Sági, n.d.)

Az 1996. évi módosításoknak köszönhetően felgyorsultak az események. 1996 májusában végül megalkultak a HIETE és a SOTE közös munkacsoportjai, amelyek feladata az integráció tartalmi kérdéseinek kidolgozása volt. Ettől kezdve hatékony együttműködés alakult ki a HIETE Egészségügyi Főiskolai Kara és az Orvostovábbképző Kara, valamint a SOTE képviselői között (Molnár & Sági, n.d.).

„Ezredforduló”

Az ezredforduló sokszor nemcsak dátumot, fordulóponzt jelent, hanem igen gyakran valami másnak, újnak bekövetkeztét is. Így történt ez 2000-ben is, amikor az előkészítési munkálatokat követően 2000. január 1-jén a Haynal Imre Egészségtudományi Egyetem (HIETE) mindkét karával (az Egészségtudományi és az Egészségügyi Főiskolai Karral) összeolvadt a Semmelweis Orvostudományi Egyetemmel (SOTE). Ezzel egy időben a Magyar Testnevelési Egyetem is csatlakozott a Semmelweis Orvostudományi Egyetemhez, amelynek jogutód intézménye a Semmelweis Egyetem (SE) lett. Ezzel a Semmelweis Orvostudományi Egyetem (SOTE) elnevezéséből kikerült az „orvostudományi” jelző. Így jött létre a Semmelweis Egyetem (SE) hat önálló kara – az Általános Orvostudományi Kar (SE ÁOK), az Egészségtudományi Kar (SE ETK), az Egészségügyi Főiskolai Kar (SE EFK), a Fogorvostudományi Kar (SE FOK), a Gyógyszerésztudományi Kar (SE GYTK), Testnevelési és Sporttudományi Kar (SE TSK) –, amelyek első közös tanéve 2000. szeptember 1-jén kezdődött.

2001. december 31-én a Haynal Imre Egészségtudományi Egyetem (HIETE) Egészségtudományi Kara kivált a Semmelweis Orvostudományi Egyetem kötelékéből és Országos Gyógyintézeti Központ néven ismét önálló szervezetként működött tovább 2007. augusztus 1-ig, az Állami Egészségügyi Központ létrehozásáig, míg a HIETE Egészségügyi Főiskolai Kara továbbra is a Semmelweis Egyetem része maradt, így a neve 2000. január 1-től 2007. május 21-ig Semmelweis Egyetem Egészségügyi Főiskolai Kar (SE EFK) volt. 2007. május 22-én felvette a Semmelweis Egyetem Egészségtudományi Kar (SE ETK) nevet.

„2003-ban az Egészségügyi Főiskolai Kar korábbi szétszórtsága megszűnt, új székhelyre költözhetett, az egyetem központjához közeli Vas utcába, az igényesen felújított egykori Pajor-szanatórium, a későbbi Balassa János Kórház épületébe” (18. ábra) (Semmelweis Egyetem, 2024).

Az Erkel utcában kapott helyet a Főiskolai Kar Továbbképzési és Szakképzési Intézete.

Feladata akkreditált felnőttképzések, OKJ-s képzések, pontszerző orvosképzések szervezése.

Az elmúlt évtizedek során az ápolás mint hivatás és szakma példaértékű fejlődésen ment keresztül. A tudományos eredményekre épülő elméleti megalapozottság, a gyakorlati kompetenciák kiszélesedése, valamint a betegellátásban betöltött egyre felelősségteljesebb szerep mind hozzájárultak ahhoz, hogy az ápolók az egészségügyi rendszer elismert és pótolhatatlan pillérévé váljanak.

Az egész képzési rendszer megújítását jelentette a kormány 200/2000. (XI. 29.) kormányrendelete a fel-

sőoktatási tanulmányi pontrendszer (kreditrendszer) bevezetéséről és az intézményi kreditrendszerek egységes nyilvántartásáról. A magyar felsőoktatásban a 2003/2004. tanévtől valamennyi felsőoktatási intézményben *kreditrendszerű képzés folyik*.

A diplomás ápolóképzés mellett további nagy előrelépést jelentett az egyetemi kiegészítő alapképzésben induló másfél éves *egyetemi okleveles ápolóképzés*, levelező tagozaton.

Az öröm mellett azonban a bánat is megjelent, nevezetesen a 166/2003. (X. 21.) kormányrendelet, amely a főiskolai „diplomás ápoló” szak megnevezést megfosztotta a „diplomás” szótól és helyébe az „ápoló” megnevezés került és ez még ma is így van. E rendelet hatálybalépésével egyidejűleg az „egyetemi okleveles ápoló” szak nevét is „okleveles ápoló” szakra módosította, a rendelet az ápolóképzés két vívmányát tette tönkre egyszerre.

Ez a névváltoztatás hatalmas presztízavesztéssel járt, és nemcsak értelmetlen döntés volt, hanem rendkívül károsan hatott az akkor már *tizennégy éve* felfelé ívelő és egyre szélesebb körben elfogadottá vált új professzió értékrendszerére, hiszen a diplomásoktól elvették a megkülönböztetés lehetőségét, ugyanis ápoló megnevezéssel végeznek valamennyi szakképzési programban és a főiskolai képzésben is. A minisztériumi döntést azzal indokolták, hogyha a többi szak (például közegészségügyi-járványügyi ellenőr, védőnő stb.) szakképzettség megnevezésében sem szerepel a „diplomás” megnevezés, akkor az ápolónál sincs rá szükség. Csakhogy a döntéshozók nem vették figyelembe, hogy amíg az egyszintű képzéseknél nincs kiket megkülönböztetni egymástól, addig az ápolók képzése több szinten zajlik, ami feltétlenül indokolttá teszi az eltérő elnevezést. Ezt a diszkrepanciát azóta sem sikerült feloldani.

A folyamatos fejlesztéseknek köszönhetően a 2003/2004. tanévben elindult az „egészségügyi szaktanár” szak is, majd a 2005/2006. tanévben az „okleveles egészségügyi szaktanár” szak, amely régóta várt továbbtanulási lehetőséget biztosított az egészségügyi szakoktatók és az egészségügyi szakképzésben részt vevők számára. *Az utolsó szakoktató évfolyam 2009-ben vette át oklevelét és ezzel lezárult az egészségügyi szakoktató képzés 1975-től 2005-ig tartó időszaka.*

Óriási változást hozott a képzésben, a 2006. szeptember 1-jétől bevezetésre került a *Bologna folyamat* szerinti, *többszintű képzési rendszer*, amelyben a felsőoktatás egymásra épülő ciklusai: 1. az alapképzés, 2. a mesterképzés és a 3. a doktori képzés. 2006-tól a felsőoktatás gyakorlatilag az egész világon egységesen három ciklusból áll: *három, három és fél, illetve négy éves alapképzésből (BSc: Bachelor of Science), amely a korábbi főiskolai szintnek felel meg, a másfél éves, illetve kétéves mesterképzésből (MSc: Master of Science), ez a*

korábbi egyetemi szintet jelenti és a négy-, illetve öt éves doktori képzésből (PhD: Philosophiae Doctor, művészeti képzésben DLA: „Doctor of Liberal Arts”), amely a tudományos fokozat megszerzésére ad lehetőséget.

A korábbi főiskolai szakok szakirányokká alakultak, az új rendszerben négy közös alapszak jött létre: 1. *Ápolás és betegellátás alapképzési szak*. 2. *Egészségügyi gondozás és prevenció alapképzési szak*. 3. *Egészségügyi szervező alapképzési szak*. 4. *Orvosi laboratóriumi és képalkotó diagnosztikai analitikus alapképzési szak*. A képzési tartalmat a képzési és kimeneti követelmények (KKK) határozzák meg. A főiskolai ápolóképzés első húsz éve után a képzésért felelős szervezeti egység is tanszéki rangot kapott, ami új lendületet hozott a további fejlesztésekben, a nemzetköziesítési folyamatokban.

A felsőoktatás nagyléptékű módszertani megújulását jelentette a *páciensszimulátorra* (METI Baba) épülő, tanóraszerű gyakorlati oktatás bevezetése a nem orvosi szakemberek képzésében. A szimuláció nem csupán egy oktatástechnológiai eszköz, hanem egy olyan didaktikai módszer, amely minimálisan csökkenti a valódi betegellátás kockázatát. Híd a demonstrációs termi gyakorlat és a betegágy melletti gyakorlat között, ezért a *klinikai szimuláció tantárgy* a kar valamennyi egészségtudományi képzésének (ápolók, mentőtisztek, szülésznők, győgytornászok, dietetikusok, védőnők, népegészségügyi ellenőrök, képalkotó diagnosztikai analitikusok és optometristák) tantervében szerepel.

A létrehozott *klinikai szimulációs laboratórium* egy valószínűleg sürgősségi betegellátó egységnek felel meg, ahol a *magas hűségű (high-fidelity) szimulátorok* testetik meg a beteget. Elvégezhetők a „beteg” komplex ellátásához szükséges beavatkozások (monitorozás, EKG-készítés, pulzoximetria, oxigénterápia, hólyagkatéterezés, gyomorszondázás, injekciózás, infúziós, transzfúziós terápia, intubáció, defibrillálás stb.) és a fizikális vizsgálatok (19. ábra).

19. ábra. Szimulációs gyakorlat. Forrás: <https://semmelweis.hu/etk/oktatas/alapkepzesek-bsc/apolas-es-betegellatas-szak/apolo-szakirany/> (Elérhető: 2027. 07. 06.)

A 2010/2011. tanév 2. félévében (keresztfélév) indult részidős képzésen (levelező tagozat) a másfél éves ápolás mesterképzési szak, az oklevélbe MSc (mesterfokozat) végzettségi szint és az „okleveles ápoló” végzettség került bejegyzésre.

A 2011/2012. tanévtől indult az angol nyelvű ápoló szakirány.

A 2017/2018. tanév 2. félévétől (keresztfélév) mesterfokozatú okleveles ápoló szak három különböző szakápolói specializációval (geriátriai, közösségi, sürgősségi) indult, majd 2021/2022. tanévtől pedig a kiterjesztett hatáskörű ápoló APN: advanced practice nurse) négy féléves mesterképzés először három, korábban felsorolt, majd egy negyedik szakápolói specializációval (intenzív).

A 2022/2023. tanévtől indult az angol nyelvű kiterjesztett hatáskörű ápoló mesterképzési (APN) szak közösségi szakápoló specializációval (Semmelweis Egyetem, 2024).

Magyarország első egészségügyi főiskolai karán 1989-től számos curriculumfejlesztés történt, megvalósult a felsőoktatás szerkezeti átalakítása és az adminisztratív változtatást egyfajta tartalmi innováció követte. A hagyományos főiskolai képzés eljutott a a Bologna folyamat szerinti egységes, háromciklusú lineáris képzési rendszerig (2006), amelyben a kimenetorientált, kompetenciaalapú képzési típusok felölelik a felsőfokú ápolóképzés teljes vertikumát az alapképzéstől (BSc) a mesterképzésen (MSc) át egészen a doktori fokozat (PhD) megszerzéséig. Fontos megemlíteni, hogy a képzés színvonala és az itt végzettek tudása mind a hazai, mind a nemzetközi egészségügyben elismerést váltott ki.

Az elmúlt évtizedek során az ápolás, mint hivatás és szakma, példaértékű fejlődésen ment keresztül. A tudományos eredményekre épülő elméleti megalapozottság, a gyakorlati kompetenciák kiszélesedése, valamint a betegellátásban betöltött egyre felelősségteljesebb szerep mind hozzájárultak ahhoz, hogy az ápolók az egészségügyi rendszer elismert és pótolhatatlan pilléreivé váljanak. A jubileum nem csupán visszatekintés, hanem egyfajta iránytű is: mutatja, honnan jöttünk és rávilágít, hová kell tartanunk.

A kerek évfordulók: 2000 és 2025

A „kerek évfordulók” kifejezés általában olyan évfordulókra utal, amelyek száma 5-tel vagy 10-zel osztható és emiatt különösen jelentősnek számítanak. Az „első és sokáig csak egyetlen egészségügyi főiskola” a 2000. év ezredfordulóján ünnepelte fennállásának 25. évfordulóját és 2025-ben elérkezett az 50. jubileumi évéhez, amelynek tiszteletére a több mint 250 éves Semmelweis Egyetem tanév-

20. ábra. Semmelweis Egyetem tanévkönyve 2000-ben és 2025-ben. Forrás: https://lib.semmelweis.hu/se_evkonyvek (Elérhető: 2025. 07. 06.)

könyvében is megkapta méltó helyét a Semmelweis Egyetem Egészségtudományi Kara (20. ábra).

Valójában a végzettek tekintetében is kettős az ünnep: A főiskolai ápolóképzés 35 éves fennállása óta több mint 3000 hallgató vehette át BSc és további közel 400 fő MSc ápolói oklevelét (Semmelweis Egyetem, 2024).

A jubileum segít felismerni, hogy hagyományainkat úgy őrizhetjük meg legjobban, ha közben a hivatás jövőjét is tudatosan építjük – azokért, akik ma tanulnak, holnap ápolva gyógyítanak és mindig gondoskodnak.

Az ápolói hivatás sosem volt könnyű – de talán soha nem volt ennyire sokrétű, összetett és kihívásokkal teli, mint napjainkban. A jövő ápolásának kulcsa a minőségi képzés, a világos kompetenciarendszer és az életpálya megbecsülése. A feladatok világosan kirajzolódnak: a képzési rendszer további fejlesztése, a szakmai presztízs helyreállítása, valamint az élet- és munkakörülmények méltóbbá tétele nélkülözhetetlenek ahhoz, hogy az ápolói pálya ismét vonzó perspektívát kínáljon a fiatal generációk számára.

Az Erkel utca 26. „megpihen”

Az Erkel utca 26. épülete számos átalakuláson ment keresztül. Az intézmény neve és fenntartója többször változott, de a falak között mindig a gyógyítás, az ápolás és az oktatás szelleme uralkodott. Az iskola egykori növendékei – ma már többen nyugdíjasok – nosztalgiával emlékeznek vissza a diák évekre, a tanárookra, az évfolyamközösségre, az első betegellátás élményére.

Az Erkel utcai falak között indult főiskolai képzés félszáz éve a gondoskodás és szakértelem új korszakát nyitotta meg. Rajtunk múlik, hogy e hagyományt nemcsak megőrizzük, hanem tovább is adjuk – megerősítve ezzel az ápolás társadalmi szerepét és jövőjét a XXI. század egészségügyében.

A jubileum kapcsán különösen jelentős, hogy az épület ma is az egészségügyi felsőoktatás szolgálatában áll, hiszen a Semmelweis Egyetem Egész-

21. ábra. Az örök Erkel utca 26. ma. Forrás: <https://tinyurl.com/392a5k2j> (Elérhető: 2025. 07. 03.)

ségtudományi Karának egyik oktatási helyszíne és itt kapott helyet a Semmelweis Egyetem id. Bókay János 56 férőhelyes kollégiuma, amely parkosított zöld környezetben fogadja a tanulni vágyó lakóit és biztosítja számukra a nyugalmas tanulási feltételeket. A jelen és a múlt tehát itt találkozik és emlékeztet bennünket arra, hogy a főiskolai képzés története

nemcsak intézménytörténet, hanem emberi sorsok története is (**21. ábra**).

E jubileumi megemlékezés alkalmat kínál arra is, hogy ne csupán az elért eredményeket ünnepeljük, hanem számba vegyük a jelen és a jövő kihívásait is: a képzés, a humán erőforrás, a kompetenciák és az ellátórendszer szoros összefüggéseit. Mert bár az út – amely az első egészségügyi főiskola mögött áll – tiszteletet parancsoló, a továbblépéshez elengedhetetlen, hogy szembenézzünk azzal a komplex helyzettel, amelyben ma az ápolók dolgoznak, tanulnak és élnek.

Köszönet illeti mindazokat, akik e falak között tanítottak, tanultak, dolgoztak és hozzájárultak ahhoz, hogy az egészségügyi főiskolai képzés 50. évfordulóját méltó módon ünnepelhesük.

Szerzői munkamegosztás: A kézirat megírásához szükséges irodalomkutatásban, illetve a kézirat elkészítésében mindhárom szerző részt vett.

Anyagi támogatás: A kutatómunka anyagi támogatásban nem részesült.

Érdekeltségek: A szerzőknek nincsenek érdekeltiségei.

Felhasznált irodalom

1985. évi 17. törvényerejű rendelet az oktatásról szóló 1985. évi I. törvény hatálybalépéséről.
1993. évi LXXX. törvény a felsőoktatásról.
- 36/1996. (III. 5.) Kormányrendelet az egészségügyi felsőoktatás alapképzési szakjainak képesítési követelményeiről.
1997. évi CLIV. törvény az egészségügyről.
1999. évi LII. törvény a felsőoktatási intézményhálózat átalakításáról, továbbá a felsőoktatásról szóló 1993. évi LXXX. törvény módosításáról.
- 169/2000. (IX. 29.) Kormányrendelet az egyes tudományterületekhez tartozó tudományágak, valamint a művészeti ágak felsorolásáról.
- 200/2000. (XI. 29.) Kormányrendelet a felsőoktatási tanulmányi pontrendszer (kreditrendszer) bevezetéséről és az intézményi kreditrendszerek egységes nyilvántartásáról.
- 3/2003. (I. 8.) Kormányrendelet az egészségügyi felsőoktatás alapképzési szakjainak képesítési követelményeiről szóló 36/1996. (III. 5.) Kormányrendelet módosításáról.
- 166/2003. (X. 21.) Kormányrendelet az egészségügyi felsőoktatás alapképzési szakjainak képesítési követelményeiről szóló 36/1996. (III. 5.) Kormányrendelet módosításáról.
- 289/2005. (XII. 22.) Kormányrendelet a felsőoktatási alap- és mesterképzésről, valamint a szakindítás eljárási rendjéről. 2005. évi CVI. törvény a felsőoktatásról szóló 1993. évi LXXX. törvény módosításáról.
2005. évi CXXXIX. törvény a felsőoktatásról.
- 15/2006. (IV. 3.) OM-rendelet az alap- és mesterképzési szakok képzési és kimeneti követelményeiről.
2011. évi CLXXXVII. törvény a szakképzésről.
2011. évi CX. törvény a nemzeti köznevelésről.
- 1229/2012. (VII. 6.) Kormányhatározat a Magyar Képesítési Keretrendszer bevezetéséhez kapcsolódó feladatokról, valamint az Országos Képesítési Keretrendszer létrehozásáról és bevezetéséről szóló 1004/2011. (I. 14.) Kormányhatározat módosításáról.
- 39/2012. (XI. 21.) EMMI-rendelet a felsőoktatási szakképzések képzési és kimeneti követelményeiről.
- 8/2013. (I. 30.) EMMI-rendelet a tanári felkészítés közös követelményeiről és az egyes tanárszakok képzési és kimeneti követelményeiről.
- 87/2015. (IV. 9.) Kormányrendelet a nemzeti felsőoktatásról szóló 2011. évi CCIV. törvény egyes rendelkezéseinek végrehajtásáról.
- 139/2015. (VI. 9.) Kormányrendelet a felsőoktatásban szerezhető képesítések jegyzékéről és új képesítések jegyzékbe történő felvételéről.
- 18/2016. (VIII. 5.) EMMI-rendelet a felsőoktatási szakképzések, az alap- és mesterképzések képzési és kimeneti követelményeiről, valamint a tanári felkészítés közös követelményeiről és az egyes tanárszakok képzési és kimeneti követelményeiről szóló 8/2013. (I. 30.) EMMI-rendelet módosításáról.
2019. évi LXX. törvény a közneveléssel összefüggő egyes törvények módosításáról és a nemzeti köznevelés tankönyvellátásáról szóló 2013. évi CCXXXII. törvény hatályon kívül helyezéséről.
2019. évi LXXX. törvény a szakképzésről.
- 12/2020. (II. 7.) Kormányrendelet a szakképzésről szóló törvény végrehajtásáról.
2020. évi XXXIII. törvény a nemzeti felsőoktatásról szóló 2011. évi CCIV. törvény, valamint egyes kapcsolódó törvények módosításáról.
- A belügyminiszter 13/2025. (IV. 17.) BM rendelete az egészségügyi tevékenység végzéséhez kapcsolódó egészségügyi szakdolgozói kompetenciák keretrendszeréről. Magyar Közlöny, 2025(45): 2217–2279.
- A Magyar Tudományos Akadémia Almanachja (1980). VI. rész: Az ország fontosabb kutatóhelyei. 833–836.

- Balogh, Z., Betlehem, J., Papp, K., Tulkán, I. és Kovácsné T, Á. (2009). Az elmúlt két évtized ápolóképzése a hazai felsőoktatásban. *Nővér*, 22(1): 3–11.
- Balogh, Z., Sövényi, F. Az iskolarendszerű egészségügyi szakképzés és perspektívái. *Szakoktatás*, 38(4): 10–12.
- Bánó, M. (1983). A település hazai megtestesítője: Egyetemi Szociálpolitikai Intézet–Újpest. *Orvostört Közli*, 29(2–4): 219–232.
- Csóka, M. (1992). Kitaposatlan úton... Elsőként Magyarországon: diplomás ápolóképzés. *Nővér*, 5(6): 59–61.
- Csóka, M. (1998). Diplomás ápolóképzés távoktatási módszerekkel. *Nővér*, 11(6): 25–38.
- Csóka, M. (2002). Módszertani kézikönyv az ápolási gyakorlatok vezetéséhez. 140 p. Második átdolgozott kiadás. Semmelweis Egyetem Egészségügyi Főiskolai Kar, Budapest.
- Csóka, M. (2006). A Semmelweis Egyetemen folyó diplomás ápolóképzés tizenhat éve. *Orv Hetil*, 147(25): 1189–1194. ISSN 0030-6002
- Csóka, M. (2009). Paradigmaváltás a felsőoktatásban. *Orv Hetil*, 150(35): 1663–1669. DOI 10.1556/OH:2009.28669.
- Csóka, M. (2023). A klinikai ápolási gyakorlatok vezetésének szakmódszertana. Oktatók és hallgatók számára. In: Az ápolóképzés főiskolai rangra emelése. Kádixpress Könyvkiadó. ISBN 978-615-80525-6-6
- Hármori, P. (2000). A magyar settlement-mozgalom története. *Valóság*, 43(9): 90–105.
- Károlyi, Gy., dr. (1978). Új főiskolai szakok az egészségügyi szakoktatásban. *Felsőoktatási Szemle*, (27)1–12.
- Kárpáti, Z. (1998). Diplomás ápolók lehetőségei a fekvőbeteg-ellátás területén a munkaköri leírások tükrében: Paradigmaváltás az ápolásban: Diplomás ápoló=ápolás(t) vezető? *Nővér*, 11(4): 3–6.
- Kárpáti, Z. (1999). „Benchmark” – Igazodás a legjobbhoz. *Nővér*, 12(3): 8–12.
- Koch, M., Pozsonyi, K. (1987). Az egészségügyi szakképzés történelme. *Szakoktatás*, 38(4): 5–9.
- Molnár, L., Sági, Z. (n.d.). A Semmelweis Egyetem részletes története. <https://semmelweis.hu/az-egyetemrol/az-egyetem-tortenete/a-semmelweis-egyetem-tortenete/#hiete>
- Nagy, E. (2003). A diplomás ápolóképzés tantervének fejlesztése: gondolatok egy évforduló kapcsán. *Nővér*, 16(4): 19–21.
- Nagy, M., Károlyi, G. (1979). Tesztekkel történt vizsgáztatások a felnőttoktatásban. *Felsőoktatási Szemle*, 28(11): 682–687.
- Oláh, A., Dr. habil (szerk.) (2022). *Ápolástörténet*. In Perkó, M., Sövényi, F., Dr. Fedineczné Vittay, K., Kis, T., Szebeni-Kovács, Gy. *Elhivatottságtól a hivatásig. Az ápolás, az ápolásügy és az ápolóképzés története Magyarországon*. ISBN: 978-963-626-011-8
- Pápai, T. (2023). A klinikai demonstrációs egységek kialakítása és szerepe az egészségügyi intézményekben. *Nővér*, 36(4): 34–40. ISSN 0864-7003
- Semmelweis Egyetem (2004). Tanévkönyv Semmelweis Egyetem 2024/2025. Letöltve: <https://www.semmelweisikiado.hu/letoltes/125>
- Sövényi, F., Stipkovits, S. (2007). Az egészségügyi szakképzés rövid története 1945–2006. Morzsák a múltból. *Nővér*, (20)1: 4–78.
- Sövényi, F., Perkó, M., Fedineczné Vittay, K. (2018). Ápolásról másként, avagy miről is beszélünk? *LAM*, 28(6–7): 465–476.
- Sövényi, F. (2019). A múlt megértése segíthet a jövő alkotásában (Hogyan volt, van, és hogyan tovább: „orvosi ténykedések és ápolás”). *Nővér*, 32(03): 3–14.
- Sövényi, F., dr. Fedineczné Vittay, K., Tóth, I. (2023). Az ápolásirányítás kialakulása és fejlődésének mérföldkövei Magyarországon, különös tekintettel az országos főnővéri tisztségre. *Nővér*, 36(4): 3–24.
- Zrínyi, M. (1992). Quis es tu, Diplomás Ápoló? *Nővér*, 5(1): 22–24.
- Zrínyi, M. (2001). Megjegyzések a „Kik oktassák a diplomás ápolókat?” című íráshoz. *Nővér*, 14(5): 23–25.

Szerzői önéletrajzok

Sövényi Ferencné közel hat évtizeden át tevékenkedett az egészségügy különböző területein. Ápolóként, szakoktatóként alapozta meg szakmai életútját. Betegápolói oklevelét az OTKI Egészségügyi Szakiskolájában szerezte, majd az OTKI II. Belgyógyászata „tanítókörtermi” egységében, a tanulókkal együtt ápolóként dolgozott, míg iskolája visszahívta szakoktatónak. Az OTKI Egészségügyi Főiskolája létesítése során az Egészségügyi Minisztérium gondoskodott a szakiskolában dolgozó szakoktatók elhelyezéséről, így az Egészségügyi Minisztérium Gyógyító-Megelőző Főosztályára „vezényelték”, majd egy év múlva kinevezték, és több mint negyed évszázadon át az egészségügy – és azon belül az ápolás – minisztériumi szintű irányítási feladatait végezte. 1977-ben az OTKI Egészségügyi Főiskoláján intézetvezető diplomát szerzett. Karrierje a minisztériumi előadótól az Ápolási Főosztály vezetéséig ívelt és viselte az országos főnővéri címet is. Széles nemzetközi kapcsolatait – ICN, WHO – gyümölcöztette a magyar ápolásügy fejlesztése érdekében.

Szakmai karrierje során napjainkig a hazai és külföldi szaklapokban közel 80 publikációja jelent meg. Kezdetben az ápolásirányítás, ápolásszervezés és -vezetés, az utóbbi évtizedekben elsősorban ápolástörténet témakörben.

Csóka Mária BSc, MSc, CIC mesteroktató, mestertanár, tanulmányait az Orvostovábbképző Egyetem Egészségügyi Főiskolai Karán (1987), a szegedi JATE Bölcsészettudományi Karán (1991), a Multi Country Co-Operation in Distance Education Centre Gödöllői Egyetemen (1997) és az ELTE Bölcsészettudományi Karán (1998) folytatta. 15 éves intenzív betegség melletti gyakorlattal került a Semmelweis Egyetem Egészségtudományi Karára, ahol nagy szerepet vállalt az ápolóképzés főiskolai rangra emelésében, a BSc- és MSc-képzés magyarországi elindításában, valamint a szimulátoros oktatás bevezetésében. Curriculumfejlesztőként legkiemelkedőbb tevékenysége a diplomás ápolóképzés első tantervének kidolgozása, amelynek eredményeként megvalósult a

felsőoktatási ápolóképzés, és a nem orvosi szakemberek számára is lehetővé vált a PhD-fokozat megszerzése, amely mérőföldkőnek számít az ápolóképzés történetében. 50 éves pályafutása alatt közreműködött a kreditrendszerű és az eurokonform tanterv kidolgozásában, a távoktatási módszerek alkalmazásában, a probléma- és kompetenciaalapú tanításban, a gyakorlóbázis kiépítésében, valamint a kutatómódszertan önálló tantárgyként történő bevezetésében. Közleményei száma: 92 (impaktfaktor: 1,164).

Perkó Magdolna tanár, középiskolai igazgató, főiskolai docens. Tanulmányait a Ho Si Minh Tanárképző Főiskola biológia-pedagógia szakán végezte, majd az ELTE BTK pedagógia, majd a BME GTK közoktatási vezető szakán szerzett diplomát. 40 évet töltött az egészségügyi szakképzésben, pályakezdőként az OTKI Egészségügyi Szakiskolában szakoktatóként, majd a jogutód Egészségügyi Főiskolai Kar tanulmányi osztályán dolgozott.

1981-től a Kanizsay Dorottya Egészségügyi Szakképző Iskola és Gimnázium tanára, majd 1990-től 20 évig a középiskola igazgatója. Mellékállásban 1996-tól a Semmelweis Egyetem Egészségügyi Főiskolai Kar Erkel utcai épületében az ápolási csoport vezetője, majd nyugállományba vonulásáig a főiskola továbbképzési és szakképzési intézetét vezette.

Több mint négy évtizedes pályafutása alatt oktatott anatómiát, pedagógiát. A középiskola, ahol dolgozott, fő profilja az ápolóképzés volt, mellette számos OKJ-s képzést szervezett az egészségügyi és szociális szakmacsoportban.

A tantervfejlesztő bizottság tagjaként részt vett több szak curriculumának fejlesztésében.

Az országban először a Kanizsayban, majd a főiskolán is megszervezte az ápolóképzést távoktatási formában.

Számos publikációja jelent meg pedagógiai és ápolástörténeti témában, több könyv társszerzője és lektora.

HELYREIGAZÍTÁS

A NŐVÉR 2025. évi (38. évfolyam) 3. számban megjelent „A világ huszonnégy országának ápolói találkoztak Budapesten” című szerkesztői levél alábbi bekezdése Dr. Balogh Zoltán kérésére helyreigazításra szorul.

„Az idei elismert szakemberek között vehette át a díjat Dr. Balogh Zoltán, a nemzetközi konferencia szervezője, főiskolai tanár, aki húsz éve foglalkozik transzkulturális ápolással, **illetve 18,5 éve oktatja is ezen ismereteket a graduális és posztgraduális képzések keretében.** Ez a díj nemcsak szakmai elismerést jelent, hanem ösztönzésül is szolgál arra, hogy a jövőben még nagyobb hangsúlyt kapjon a transzkulturális ápolás szerepe az egészségügyben. **A díj átadásakor az alábbi méltatósöveg hangzott el (magyarra fordítva) az ETNA vezetősége részéről: „Dr. Balogh Zoltán vezetése az ápolás oktatásában és elkötelezettsége a közösségi ellátás fejlesztése iránt tartós hozzájárulást jelentett a kulturálisan kompetens egészségüghöz Európában. Országos és nemzetközi szerepvállalásain keresztül támogatta a transzkulturális elvek beépítését az ápolási gyakorlatba, oktatásba és politikába, ezáltal megerősítve a hivatást a jövő generációi számára.”**